

SAŽETAK

Nastava muzičkog vaspitanja ne sme dete sputavati i kočiti njegovu želju za slobodom izražavanja; naprotiv treba razvijati njegove stvaralačke sposobnosti, fantaziju i individualnost. Takav će rad unositi u nastavu osveženje i radost, a biće i značajan stimulans, da se kod dece zaista razvije ljubav i potreba za muzikom. Zadatak pedagoga u ovom momentu jeste, da deci objasni vrednost i bit ove aktivnosti, da ih podstiče u njoj i pomaže savetima. Želimo da razvijemo detetove emocije, da ga senzibilizujemo, da mu razvijemo fantaziju, da podstičemo njegovo stvaralačko izražavanje, da razvijemo dečiji doživljaj i da ga učinimo osetljivim za lepo.

Ključne reči: pevanje, slušanje muzike, muzičke dečije igre, sviranje u dečijem orkestru (Orfov instrumentarij) i dečije stvaralaštvo.

ÖSSZEFOGLALÓ

A zenei nevelés a művészeti nevelés körébe tartozik, az érzelmek által hat a gyermekre. Felkelti a gyermek zenei érdeklődését, formálja zenei ízlését és esztétikai fogékonyságát. Hatására a gyerek szeret énekelni, játszani, dúdolgatni, és szívesen hallgat zenét. A gyermekdalok éneklése közben fejlődik hallása, éneklési készsége, ritmusérzéke, harmonikus, szép mozgása. A zenei benyomások egy életen át gazdagodnak, és akkor válnak belső pozitív hatássá, ha minél több művészi értékű élménnyel társulnak. Azok alapján később mint felnőtt már képes lesz válogatni, vagyis saját, önálló ízlése lesz.

Kulcsszavak: énekkészség, mozgáskészség, gyermekjátékok, zenehallgatás, gyermekhangszerek, zenei alkotókészség.

ABSTRACT

Teaching music education should not bind and inhibit a child's wish for free expression; on the contrary, it should develop a child's creative ability, imagination and individuality. Teaching such lessons will be joyful and stimulative for the children to make them develop true love and need for music. The task of educators nowadays is to explain to the children the value and essence of this activity, to encourage and advise them. The aim is to develop a child's emotions, to make him/her aware of them, to develop one's imagination, encourage his/her creative expression, as well as make a child sensitive to the artistic experience of beautiful.

Keywords: singing, listening to music, musical children's games, playing in the children's orchestra (Orff instruments), children's creativity

Eva Balažević

Univerzitet u Novom Sadu
Učiteljski fakultet na mađarskom
nastavnom jeziku
Subotica
evalabazevic@yahoo.com

MUZIČKO VASPITANJE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Zenei nevelés az iskoláskor előtti intézményekben

Musical education in preschool institutions

Dečji vrtić je predškolska ustanova u kome je muzičko vaspitanje namenjeno svoj deci, a ne samo deci koja poseduju izraziti muzički talenat. Muzičko vaspitanje u dečjem vrtiću ne predstavlja izolovanu vaspitnu disciplinu, već u kompleksnom vaspitnom procesu doprinosi svestranom razvoju deteta. Kako se vaspitni rad obavlja pod rukovodstvom stručnjaka, to je i sa te strane obezbeđen dalji napredak i razvoj dečje muzikalnosti.

U radosnoj i prijatnoj atmosferi dečjeg vrtića postoje svi uslovi za sistematski i planirani rad na muzičkom vaspitanju predškolskog deteta.

Koncepcija muzičkog vaspitanja u dečjim vrtićima bazira uglavnom, na ovim formama rada: pevanje, slušanje muzike, muzičke dečje igre, sviranje na dečjem instrumentu (Orfov instrumentarij) i dečje stvaralaštvo.

Iz analiza programa rada usledili bi sledeći ciljevi i zadaci muzičkog vaspitanja u dečjem vrtiću: razvijanje ritma, sluha i glasa, razvijanje sposobnosti za lepo pevanje, razvijanje muzičkih sposobnosti i osećanja lepog pri slušanju muzike – naročito odabrane za ovaj uzrast; učestvovanjem u dečjem orkestru dete razvija smisao za rad i disciplinu, razvija u sebi smisao za „kolektivno muziciranje”, makar i u ovako naivnom obliku, a u prvim stvaralačkim pokušajima aktivira se dečja fantazija i jača interesovanje za muziku.

Muzičko opismenjavanje dece u dečjem vrtiću je s pravom sasvim izostavljeno, a različite forme rada služe spontanom i radosnom doživljavanju i izvođenju muzike.

Osim dečjeg stvaralaštva u kome se nalaze elementi dečjeg estetskog senzibiliteta, deca ovog uzrasta izražavaju osetljivost za umetnost, posebno za muziku i za dela likovne umetnosti. Dr Darinka Mitrović u svom delu „Savremeni problemi estetskog vaspitanja” navodi francuskog autora Etien Surio-a koji, proučavajući uticaj muzike

na psihički razvitak deteta, ističe da je muzika umetnost, koja je po svojoj prirodi bliska maloj deci, jer se obraća senzibilitetu više nego druge umetnosti. On studira odnos deteta prema muzici i nalazi da deca manifestuju muzičko osećanje i u aktivnoj, stvaralačkoj formi i u pasivnoj kontemplaciji, pa čak da se ono definitivno formira u predškolskom preiodu. Međutim, po njegovom mišljenju, interes za muziku zavisi od vaspitnih uticaja i pod pogodnim vaspitnim uslovima, on se progresivno razvija. Sa ovog gledišta Surio insistira da muzika dobije više mesta u predškolskom vaspitanju, jer muzičko vaspitanje vrlo mnogo doprinosi razvijanju estetskog senzibiliteta i osećanja.

Kako uvoditi decu u svet muzike

Programom su postavljeni ciljevi i zadaci vaspitanja u dečjim vrtićima, koji su usklađeni s opštim zadacima vaspitanja i obrazovanja u našoj zemlji. Ti su zadaci: osigurati deci zdravo i vedro detinjstvo i pridoneti pravilnom fizičkom, intelektualnom, moralnom i estetskom vaspitanju najmlađe generacije.

Mesto muzičkog vaspitanja u dečjem vrtiću proizilazi iz njegove svestrane vaspitne vrednosti. Muzičko vaspitanje u dečjem vrtiću ne može se ograničiti na muzičku poduku dece, niti je njegova svrha postavljanje temelja za obrazovanje kadrova profesionalnih muzičara. Njegov je cilj mnogo viši, jer je muzičko vaspitanje jedan od faktora vaspitanja dece, sastavni deo vaspitnog uticaja na celokupnu ličnost.

Zato i sva pedagoška delatnost i svi oblici rada sa decom, moraju biti prilagođeni psihičkim i fizičkim mogućnostima dece predškolskog uzrasta.

Najkarakterističniji oblik rada je igra; igrajući se mala deca uče. Tako je u našu muzičku pedagogiju ušao manje poznat termin „muzička igra”, a s njim i nužnost izmišljanja i sastavljanja didaktičkih muzičkih igara koje do sada nisu bile prisutne u našoj muzičkoj pedagogiji. Svrha je muzičkih igara, da u igri deca razvijaju svoje muzičke sposobnosti. Tako već kod nas postoji niz muzičkih igara za razvoj sluha, glasa, ritma i muzičkog pamćenja.

Među raznovrsnim muzičkim igrama koje postoje u našoj predškolskoj muzičkoj pedagogiji, treba navesti igre za razvoj osećanja ritma, koje se temelje na principima Orffova dela „Das Schulwerk”, po kojim se ritam razvija najpre ritmičkim izgovorom reči, stihova i brojalica, zatim se ritam govora postepeno prenosi na „sopstvene udaraljke” – ruke i noge, a nakon toga na ritmičke i melodijske udaraljke.

Najveće otkriće čuvenog švajcarskog muzičkog pedagoga Emile Jaques-Dalcroza svakako je kreativni momenat. On se najprije razvija i budi u nastavi enritmike, ali najviše u posebnoj disciplini – improvizaciji. Učenik se tu podstiče da pokretom i igrom kombinuje princip ritma i tona.

Sistematskim sprovođenjem muzičkih igara, deca sazrevaju za viši oblik rada, tzv. „muzičko zanimanje”.

Osim muzičkih zanimanja u dečjem vrtiću postoji mogućnost dnevnih susreta dece s muzikom u „malim muzičkim aktivnostima” („muzičkim trenucima”) u kojima deca po sopstvenom izboru i želji izvode neku od muzičkih aktivnosti.

Istaknuto je, da je u dečjem vrtiću muzika sredstvo vaspitanja ličnosti. Zbog toga, nije svejedno kakav je kvalitet muzičkih aktivnosti što ih deca izvode. Iz psihologije je poznato da svaka aktivnost vrši recipročan uticaj na onoga ko je izvodi, pa će se na primer kultivirano pevanje dece odraziti na čitavoj njihovoj psihi i ponašanju.

Pevanje spada u red težih aktivnosti za predškolsku decu, jer ona još ne znaju vladati svojim glasovnim aparatom. Da bi postigla veštinu pevanja, sa decom sprovode igre za razvoj osnovne tehnike disanja, za impostaciju glasa i izgovor vokala i konsonanata. Takvim igrama utiče se i na razvoj govora dece.

Ograničene glasovne mogućnosti i izvođačke mogućnosti dece, otežavaju pedagogu izbor pesme, koju bi deca trebala da emotivno prihvate, a koja bi istovremeno odgovarala pedagoškim zahtevima i umetničkom kriterijumu („za decu je dobro samo ono što je savršeno”). Zato su naročito u zapadnoevropskim zemljama često prisutne diskusije o pomanjkanju kvalitetnih dečjih pesama, naročito onih sa savremenom tematikom.

Kvalitetne dečje pesme, koje se pojavljuju kod nas u poslednje vreme, nisu uvek lake za pevanje, pogotovo za decu predškolskog uzrasta. Ali njihov sadržaj, kako literarni tako i muzički, može da pobudi dečje interesovanje, te ih treba koristiti za slušanje muzike. Deca najradije slušaju baš dečje pesme koje su im po sadržaju bliske, a takođe i instrumentalnu muziku – koračnice, plesove kao i kratke kompozicije programskog karaktera. Muzika podstiče njihovu maštu, izaziva pokrete, a često budi potrebu i za likovnim izrazom.

Ako „kreacija” uspe i ako ostala deca to osete, ona će spontano oponašati pokrete svojih drugova. Kroz takva iskustva, dete će vrlo rano početi govoriti i misliti muzičkim jezikom.

LITERATURA

- Bašić, E. (1969): *Dispozicije i razvoj dječje mašte kroz muziku* – referat. Šibenik.
Bašić, E. (1980): *Igra mašte – djetetova je potreba* – referat. Dubrovnik
Mitrović, D. (1969): *Savremeni problemi estetskog vaspitanja*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
Fučkar, S. (1961): *Muzički odgoj predškolske djece*. Zagreb: Školska knjiga.
Čolanović – Smiljanić, V. – Toličić, I. (1969): *Dečja psihologija*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.